

49 טומאת הגוף אין הציץ מרצה אף בדיעבד, אלא – הרי מוכח
 50 שכשנשמתו הפעלים של הפסח במת, אין משלחין קרבנותיהם
 51 להקרבה בכהנים טהורים, והיינו שאף אם שילחו ושחטו וזרקו
 52 עליהם אין להם ריצוי וחייבים בפסח שני שלא כוקני דרום.
 53 מתרצת הגמרא: לא, אי דאיטמו בעלים במת הכי נמי – אילו
 54 נטמאו הבעלים במת אכן יש להם ריצוי בדיעבד, וכוקני דרום,
 55 והמשנה שאמרה 'אין הציץ מרצה על טומאת הגוף' אינה עוסקת
 56 בטומאת בעלים, וגם אינה עוסקת בטומאת מת, אלא הקא במו
 57 עסקינן בגון שנטמא הפתח המקריב בשרין, ורק באופן זה כתבה
 58 שאין ריצוי לעבודתו.
 59 מקשה הגמרא: אי הכי שהמשנה עוסקת בטומאת שרץ, אימא
 60 סיפא, 'ניטמא הגוף בטומאת התהום הציץ מרצה', כלומר, רק
 61 בטומאה ידועה אין הציץ מרצה על טומאת הגוף, אבל בטומאת
 62 ספק, כגון טומאת התהום, הציץ מרצה, והא תני רבי חייה בביאור
 63 דין המשנה, 'לא אמרו שהציץ מרצה על נזיר ועושה פסח בטומאת
 64 התהום, אלא לטומאת מת בלבד'. מבררת הגמרא את דברי רבי
 65 חייה: באמרו 'לא אמרו אלא למת', למעוטי מאי – למעט איזו
 66 טומאה נתכוין, שלא נאמר בה דין טומאת התהום, וכי לא למעוטי
 67 טומאת התהום דשרץ, שבה לא הותרה טומאת התהום. ומוכח
 68 שהמשנה אינה עוסקת בטומאת שרץ, ונסתר תירוץ הגמרא בדעת
 69 זקני דרום. דוחה הגמרא את הקושיא: לא, מה שאמר רבי חייה שלא
 70 אמרו דין טומאת התהום אלא בטומאת מת, כוונתו למעוטי טומאת
 71 התהום דזיקה, ששם לא נאמרה ההלכה של טומאת התהום, מפני
 72 שטומאת זיקה חמורה מטומאת מת ושרץ, אבל בטומאת שרץ
 73 הקלה נאמרה ההלכה של טומאת התהום, ולעולם ניתן להעמיד
 74 את המשנה בטומאת שרץ.
 75 הגמרא לעיל העמידה לדעת זקני דרום את המשנה בפסחים
 76 בטומאת הכהן ולא בטומאת בעלים. מקשה הגמרא: ואלא הא דבני
 77 – מה נסתפק רמי בר חמא, בדין פתח המרצה בקרבנותיהם של
 78 נזיר ועושה פסח, האם הותרה גם לו טומאת התהום, או לא הותרה
 79 לו טומאת התהום, וכל הקולא של טומאת התהום נאמרה רק
 80 בשנטמאו הבעלים, ולזקני דרום קשה, שתפשוט את ספיקו דודאי
 81 טומאת התהום הותרה לו – ולכחון, דהא הקא – שהרי כאן, במשנה
 82 בפסחים שהתירה טומאת התהום, בטומאת פתח קרימינן – ו-אנו
 83 עוסקים. מתרצת הגמרא: ספיקו דרמי בר חמא ודאי פליגא – ודאי
 84 חלוק על זקני דרום, שלהבנתו עוסקת המשנה בטומאת הבעלים,
 85 ובה כתבה שאין ריצוי לטומאת הגוף בבעלים יחיד טמא מת, שאין
 86 טמא מת משלח קרבנותיו לפי שאכילת פסחים מעכבת, ועל כך
 87 כתבה המשנה שבנטמאו בטומאת התהום יש להם ריצוי. ולפיכך
 88 הסתפק רמי בר חמא מה הדין בכהן המקריב לגבי טומאת התהום,
 89 שלדעתו דין זה לא התפרש במשנה.
 90 התבאר בתירוץ הגמרא, שרמי בר חמא טובר שבעלים יחיד טמא מת
 91 אינו משלח קרבנותיו. מקשה הגמרא: הא שמעו רביה מבריייתא,
 92 שאם הקריבו את הפסח על בעלים יחיד טמא מת, עלתה לו ההקרבה
 93 ופטור מהבאת פסח שני. כתוב בתורה (שמות כח לח) 'ונשאת את
 94 עון הקדשים' וגו', שהציץ מרצה על עון הקרבנות. מבררת הבריייתא:
 95 וכי איזה עון נישא – על איזה עון כתבה התורה שהציץ מרצה,

1 לפי אכלו תבסו על השם, שרק על אדם הראוי לאכול שוחטים את
 2 הפסח, ואיך כתבה הגמרא שלדעת זקני דרום שוחטים על טמא שאינו
 3 יכול לאכול. מתרצת הגמרא: לדעת זקני דרום כוונת הפסח למצוה
 4 בלבד, שלכתחילה יש לשחטו לשם האוכלים, אבל בדיעבד אם שחטו
 5 על מי שאינו אוכל, הקרבן כשר, ואינו נדחה לפסח שני. ממישיכה
 6 הגמרא להקשות: ולעובדי לא – וכי יתכן לומר שאין שחיטת הפסח
 7 לאוכליו מעכבת בכשרות הקרבן, והתניא, בביאור הפסוק שבפרשת
 8 פסח (שמות יב ד) 'ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במקטת נפש',
 9 ומכסת נפשות מלשון מניית אנשים, מלמד שאין הפסח נשחט אלא
 10 לצורך מנויו, שנמנו עליו בטרם שחיטתו. ואם עבר ושחטו שלא
 11 למנויו, ויכול יהא רק בעובר על המצוה, אבל מכל מקום יהא פסחו
 12 כשר, תלמוד לומר בהמשך הפסוק, 'איש לפי אכלו תבסו על השם',
 13 והוא ציווי נוסף להתמנות על הפסח, הכתוב שנה – כפל עליו לעבד
 14 – התורה כפלה דין זה ללמדינו שאם שחט שלא למנויו, פסחו פסול
 15 אף בדיעבד. מסיימת הגמרא את הקושיא, ואיתקש אוכלין למנויו –
 16 דוקשו בפסוק זה דיני שחיטת הפסח לאוכליו ולמנויו, שמיאיש לפי
 17 אכלו' לומדים שצריך לשחטו לאוכליו, ומבמקטת ומתבסו'
 18 לומדים את דין מנויו, וממילא כשם ששחיטתו למנויו מעכבת כך גם
 19 שחיטתו לאוכליו מעכבת. מתרצת הגמרא: זקני דרום לא מקשי –
 20 חולקים על ההיקש, ואף ששחיטתו למנויו מעכבת, סוברים הם
 21 ששחיטתו לאוכליו אינה מעכבת בדיעבד.
 22 הגמרא שבה להקשות על עיקר דברי זקני דרום, שרק כהן טמא שרץ
 23 מחלל עבודתו, אבל בכהן טמא מת הציץ מרצה: וכי לא מקשי נמי
 24 – ואף אם אין זקני דרום מקישים אוכלין למנויו, ומחמת כן יכולים
 25 הם לסבור שטמא מת משלח קרבנותיו בדיעבד, מהא נמי אית להו
 26 פירקא – עדיין נשאר קושיית ריש לקיש, והיינו, כיצד אמרו זקני
 27 דרום שמשנתנו שפסלה טמא עוסקת רק בכהן טמא שרץ, אבל בכהן
 28 טמא מת הציץ מרצה, והלא קל וחומר הוא, ומה במקום שנטמאו
 29 בעלים בטומאת שרץ הקלה משלחין קרבנותיהם לכתחילה
 30 לעזרה להקריבים בכהנים טהורים, אף על פי כן פתח שנטמא שרץ
 31 חמור ואינו מרצה אפילו בדיעבד, מקום שנטמאו בעלים יחידים
 32 בטומאת מת החמורה שאין משלחין קרבנותיהם לכתחילה, אלא
 33 נדחים לפסח שני, שאף לזקני דרום יש להם ריצוי רק בדיעבד, כהן
 34 החמור שנטמא בטומאת מת החמורה, שחומרנו כפולה, הן חומרת
 35 הכהן והן חומרת הטומאה, אינו דין שאינו מרצה אפילו בדיעבד.
 36 והגמרא אינה מתרצת על קושיא זו.
 37 הגמרא מקשה על דברי זקני דרום שבעלים טמא מת יחיד ששלח
 38 פסחו יצא בדיעבד: מיתבי, שנינו במשנה (פסחים פג), 'הפסח שנוק
 39 דמו ואחר כך נודע שהוא – הקרבן טמא, הציץ מרצה, נטמא
 40 – האדם טומאת הגוף אין הציץ מרצה, מפני שאמרו, נזיר
 41 ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת דם ואין הציץ מרצה על
 42 טומאת הגוף' של המקריב, ובפשטות הכוונה במלים 'טומאת
 43 הגוף' לאופן שנטמאו הבעלים. מבררת הגמרא: במו – באיזו
 44 טומאה עוסקת המשנה, אילימא בטומאת שרץ, ובטומאה זו אין
 45 הציץ מרצה על טומאת הגוף, האמרת – והרי אמרה הגמרא לעיל
 46 (בב) שלדעת זקני דרום שוחטין וזורקין את הפסח על טומאת
 47 שרץ, ויטבול מבעוד יום ולערב יאכלנו בטהרה. אלא צריך לומר
 48 שהמשנה עוסקת בטומאת מת, וקתני שכשנטמאו הבעלים

49 ולהקשות לזקני דרום הסוברים שכן תמא מת מרצה בדיעבד
 50 ושבועים תמא מת משלח קרבנותיו: וְאִיכָא דְרַיִיק וּמֵייתֵי הָבֵי – וִישׁ
 51 שדייק את לשון הפסוק והביא ראייה מדיוק זה ומן הברייתא שהובאה
 52 לעיל, להקשות על זקני דרום. נאמר בפסוק (שמות כח לח) וַיִּנְשָׂא אֶהָרִן
 53 אֶת עֹזֶן הַקָּדְשִׁים, וִישׁ לדייק שרק על עֹזֶן הַקָּדְשִׁים אֵין – אכן מרצה
 54 הציץ, דהיינו על טומאת הדם והחלב, אבל על עֹזֶן מִקְדְּשֵׁיין לֹא –
 55 על טומאת הגוף של המקריבים אינו מרצה, בין טומאת כהנים ובין
 56 טומאת בעלים.
 57 בברייתא שהובאה לעיל התבאר, שריצוי הציץ הוא על עון טומאה
 58 מפני שמצינו שטומאה הותרה מכללה בציבור. על פי דברי הברייתא
 59 מבררת הגמרא את כוונת הפסוק: מֵאֵי טוֹמְאָה – באיזו טומאה נאמר
 60 ריצוי הציץ ומיעוט הפסוק שאין לה ריצוי בטומאת הגוף, אֵילִמָּא
 61 טוֹמְאָת שְׂרָץ, ובה מיעט הכתוב שאם הכהן המקריב תמא אין ריצוי
 62 לעבודתו, מִי אִישְׁתְּרִיא בְּצִיבּוּר – וכי הותרה טומאה זו בציבור בלא
 63 הציץ שנלמד שאף ביחיד הקלה בה התורה שירצה עליה הציץ, והרי
 64 לא הותרה בציבור, וודאי שכל פרשת ריצוי הציץ אינה עוסקת
 65 בטומאת שרץ. אֵלָּא לֹא בטוֹמְאָת מֵת נאמר ריצוי הציץ ביחיד, כיון
 66 שאצל ציבור תמאי מת הותרה טומאה, וְעַל טוֹמְאָה זו מיעטה התורה
 67 ואמרה שְׁעֹזֶן קָדְשִׁים אֵין עֹזֶן מִקְדְּשֵׁים לֹא, לומר שהציץ אינו
 68 מרצה על כהן תמא מת שהקריב קרבן יחיד ולא על בעלים תמאים
 69 יחידים ששילחו את פסחם, וקשה על זקני דרום שהכשירו בדיעבד
 70 הן את עבודת הכהן הטמא והן את שילוח הבעלים הטמאים. מתרצת
 71 הגמרא: לְעוֹלָם הפסוק עוסק גם בטוֹמְאָת שְׂרָץ, ובו הוצרך הפסוק
 72 למעט שאם נטמא הכהן בשרץ אין ריצוי לעבודתו, וְאִף שֶׁלֹא מצינו
 73 טומאת שרץ שהותרה בציבור, יש לומר שֶׁם טוֹמְאָה בְּעוֹלָם, וכפי
 74 שנתבאר לעיל. אבל כהן או בעלים יחיד שנטמאו במת לא נתמעטו,
 75 ובהם מרצה הציץ בדיעבד כזקני דרום.
 76 למדנו במשנה (לעיל טו) שכהן הַיּוֹשֵׁב בשעת עבודה במקדש, פוסל
 77 את עבודתו. מבררת הגמרא: מְנַלְן. משיבה הגמרא: אִמְר רַבָּא אִמְר
 78 רַב נַחֲמָן, אִמְר קְרָא – לגבי דיני הכהן (דברים יח ה) 'כִּי בּוֹ בָּחַר ה'
 79 אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שְׁבֻטֶיךָ לְעִמּוּד לְשֹׁרֵת, ויש ללמוד מכך שדווקא
 80 לְעִמּוּדֵיהֶּ בשעת עבודה בְּתַרְתּוּי, שבאופן זה תהיה עבודתו רצויה,
 81 וְלֹא לְיֹשִׁיבָה, ולכן היושב בשעת עבודה עבודתו מאושה.
 82 הגמרא מביאה ברייתא המלמדת מנין שעבודתו פסולה גם בדיעבד:
 83 תֵּנוּ רַבָּנֵן, מהפסוק (ש) לְעִמּוּד לְשֹׁרֵת' למדנו שְׂמִצְוָה לעמוד בשעת
 84 שירות, ועדיין לא למדנו מה דין עבודתו כשעבר וישב, אבל בְּשֵׁהוּא
 85 אוֹמֵר (שם יח ט) 'וְשֹׁרֵת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ כָּכָל אַחֲיוּ הַלְוִיִּם הַעֹמְדִים שָׁם
 86 לִפְנֵי ה' הֲרִי שִׁנָּה (ו)–כפל) עָלָיו הַכְּתוּב דִּין זה שאסור בעבודה בעודו
 87 יושב, על מנת לְעַבְדָּה, שאם עבד בישיבה חילל עבודתו.
 88 הגמרא מבררת האם היושב בשעת עבודה חייב מיתה: אִמְר לִיה
 89 רַבָּא לְרַב נַחֲמָן, מְכַרֵּי יוֹשֵׁב כְּזֶה דְמֵי וּמְחִיל עֲבוּדָה – הרי דין כהן
 90 היושב בשעת עבודה כדיון זר, שמחלל עבודתו כמזוה, אם כן אִימָא
 91 – אמור שנלמד ב'מה מצינו שמה זר בְּמִיתָה, אָהּ יוֹשֵׁב בְּמִיתָה,
 92 אִלְמָה (ו)–ומדוע) תֵּנָא אֲבָל כהן עָרַל או אוֹנֵן או יוֹשֵׁב שעבדו
 93 במקדש אֵינָן בְּמִיתָה אֵלָּא בְּאוֹהֲרָה' – באיסור לאו. משיבה הגמרא:
 94 מְשוּם דְהָיוּ – שהפסוקים המחייבים מיתה בכהן העובד מְחוּפָּר
 95 בְּגָרִים ובעובד שֶׁלֹא רְחוּץ דְרוֹם וְרוֹגְלִים הם שְׁנֵי כְּתוּבֵין הַכָּאֵין
 96 בְּכָאֵד – שני כתובים שבאו להורות את אותו הדין לגבי שני אופנים,

1 אִם נרצה לומר שעל עֹזֶן פִּיגוּל – שחשב בשעת העבודה מחשבת
 2 חוץ למקומו מרצה הציץ שהקרבן יהיה כשר, אין לומר כן, שְׂהָרִי
 3 כְּכֹר נֶאֱמַר (ויקרא יח ז) 'הַמְקַרֵּב אוֹתוֹ לֹא יִחָשֵׁב לוֹ פִּיגוּל יִזְהֶה, ודרשה
 4 הגמרא לקמן (כט) שכונת הפסוק למחשבת חוץ למקומו, לומר שאין
 5 עליה ריצוי, וְאִם נאמר שהציץ מרצה על עֹזֶן נוֹתֵר – שחשב בשעת
 6 העבודה מחשבת חוץ לזמנו, גם זה אינו, שְׂהָרִי כְּכֹר נֶאֱמַר בתחילת
 7 אותו פסוק וְאִם הָאֵלֵל יִבְרַח מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמֶיךָ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא
 8 יִרְצָה, והעמידה הגמרא (לקמן כח) פסוק זה במחשבת חוץ לזמנו,
 9 לומר שגם עליה אין ריצוי, הָא – הרי חייבים לומר שְׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֵלָּא
 10 עֹזֶן הקרבה בטוֹמְאָה, שמצינו בה קולא שְׁהוֹתֵרָה מִכְּלָלָה בְּצִבּוּר –
 11 שכשנטמאו הציבור הותר להקריב לכתחילה בטומאה את הקרבנות
 12 שזמנם קבוע בלא צורך בריצוי ציץ, ולפיכך גם כשלא הותרה,
 13 שנטמא היחיד לבדו, יש להעמיד בה את הקולא שהציץ מרצה
 14 בדיעבד על ההקרבה.
 15 הגמרא מבררת את כוונת הברייתא, ומתוך כך מעמידה את הקושיא
 16 על רמי בר חמא: מֵאֵי טוֹמְאָה – על איזו טומאה התכוונה הברייתא
 17 באומרה שהציץ מרצה עליה, אֵילִמָּא (מ)טוֹמְאָת שְׂרָץ – כשהכהן
 18 או הבעלים היו תמאי שרץ, הֵיכָא אִישְׁתְּרִי – היכן מצינו שהותרה
 19 טומאת שרץ בציבור בלא ציץ, וכיצד אמרה הברייתא שהותרה
 20 מכללה בציבור. אֵלָּא ודאי כוונת הברייתא לטוֹמְאָת מֵת, שבה
 21 מצינו שציבור שנטמאו מקריבים בטומאה, ולפיכך אף על טומאת מת
 22 של היחיד מרצה הציץ. וְלֹא – והאם לא מדובר גם בְּגוֹזֵן שְׁנַטְמָאוּ
 23 בְּעוֹלָם בְּמֵת, והרי סתמה הברייתא דבריה, ויש ללמוד שאף על
 24 טומאת הבעלים יש ריצוי, אֵלְמָא – הרי מוכח מהברייתא
 25 שכשנטמאו בְּעוֹלָם בְּמֵת מְשַׁלְּחִין קְרָבְנֵיהוֹן, היינו שאם עברו
 26 ושילחו קרבנם מרצה עליהם הציץ. ממשכה הגמרא לבר: וּבְמֵאֵי
 27 – באיזה קרבן הציץ מרצה על הטומאה, אֵי בְּקָרְבַּנֵּי נֹזֵר המובאים
 28 כשסיים את נזירותו, והכשירתם כשהביאם הנזיר בטומאה, אי אפשר
 29 לומר כן, שהרי 'זְבִי יְמוֹת מֵת עָלָיו וְטֵמֵא ראש נזרו וגו', וְהַיְמִים
 30 הָרֵאשׁוֹנִים יִפְלוּ' (במדבר טו ט, י) אִמְר רַבְּמַנְא, ולמדנו שנויר שנטמא
 31 במת אינו יכול להביא קרבנות נזירות טהרה עד שיטהר מטומאתו
 32 ויביא קרבנות נזיר תמא וישב וימנה את ימי נזירותו בטהרה, וודאי
 33 שאין מרצה עליו הציץ אם עבר והקדים להביא קרבנותיו בטומאה.
 34 אֵלָּא ודאי ריצוי הציץ נאמר לְעוֹשֵׂה פֶּסַח בטומאה. (וְלֹא בְּגוֹזֵן
 35 שְׁנַטְמָאוּ בְּעוֹלָם בְּמֵת). ועולה אם כן מהברייתא, שבעלים יחיד תמא
 36 מת ששילח פסחו ריצה עליו הציץ בדיעבד ואינו נדחה לפסח שני,
 37 ואף שהציץ אינו מתיר לאכול את הפסח בטומאה, לפי שאכילת
 38 פסחים אינה מעכבת. וקשה על רמי בר חמא הסובר שאכילת הפסח
 39 מעכבת אף בדיעבד.
 40 מתרצת הגמרא: לְעוֹלָם ריצוי הציץ נאמר בטומאת שְׂרָץ בלבד,
 41 ואילו בטומאת מת אכן אין ריצוי ציץ וכדעת רמי בר חמא, ומה
 42 שאמרה הברייתא שהציץ מרצה ביחיד מתוך שהותרה מכללה
 43 בציבור, אין כוונתה שהותרה בטומאת שרץ, אלא האופן שהותרה
 44 הטומאה בציבור הוא בטומאת מת, וְשֶׁם טוֹמְאָה בְּעוֹלָם – ואף על
 45 פי שהריצוי ביחיד אינו באותה טומאה שהותרה בציבור, טעם גדול
 46 הוא להעמיד את ריצוי הציץ בעון טומאה, הואיל ומצינו שהותרה
 47 אחת הטומאות בעולם.
 48 הגמרא מביאה דעה הפוכה, שמברייתא זו יש לסייע לרמי בר חמא,